

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ

TÉMATA

Turecko – volby 2007

(15/2007)

Michal Částek
Alžběta Janáčková
aktualizace: Václav Štěrba

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah:

1. POLITICKÝ SYSTÉM	2
2. CHARAKTERISTIKA STRANICKÉHO SYSTÉMU A POLITICKÝCH STRAN.....	3
3. PŘEDVOLEBNÍ KAMPAŇ	9
4. VOLEBNÍ VÝSLEDKY	10
5. VOLBA PREZIDENTA A SESTAVENÍ VLÁDY.....	11
6. KURDSKÁ OTÁZKA	11

1. Politický systém

Turecká republika (Türkiye Cumhuriyeti) je unitárním státem s parlamentní formou vlády. Současná ústava byla schválena referendem v roce 1982, a v posledních letech došlo k její novelizaci z důvodu sbližování s EU¹. Zákonodárná moc je v rukou parlamentu, kterým je – Velké národní shromáždění Turecka (Türkiye Büyük Millet Meclisi). Jedná se o jednokomorový parlament skládající se z 550 poslanců, kteří jsou voleni na dobu 5 let.

Hlavou státu je prezident, který je volen parlamentem na 7 let a může být zvolen pouze na jedno funkční období. Pro zvolení prezidenta jsou potřeba dvě třetiny hlasů všech členů parlamentu. Současným prezidentem je Abdullah Gül, který byl zvolen v srpnu 2007.

Prezident jmenuje premiéra a přijímá jeho rezignaci, jmenuje ministry, které může odvolat, pokud to považuje za nezbytné. Prezident disponuje pravomocí suspensivního veta a možností nechat přezkoumat návrhy zákonů ústavním soudem, jehož část sám jmenuje.

Premiér je jmenován do úřadu prezidentem republiky z řad poslanců a drží v rukou hlavní výkonnou moc státu. Navrhuje prezidentovi jmenování i odvolávání ministrů. Současným staro-novým premiérem je Recep Tayyip Erdogan, jehož Strana pokroku a spravedlnosti (AKP) vyhrála podruhé za sebou parlamentní volby.

Volby do Velkého národního shromáždění Turecka se konají poměrným systémem za použití d'Hondtovy metody pro alokaci mandátů. Pro získání mandátu musí strana splnit dvě podmínky: strana musí být zaregistrována a představit plnou

¹ Novelizace ústavy se týkala: omezení role armády a jejího vlivu na veřejný život, reformy trestního práva (zrušení trestu smrti, zpřísnění trestů za znásilnění a vraždy ze cti), práva národnostních menšin (používání kurdštiny ve veřejném životě), rovnosti pohlaví (práva žen)

kandidátní listinu ve více než polovině provincií a musí získat alespoň 10% odevzdaných hlasů na celostátní úrovni.

Poslanci Velkého národního shromáždění Turecka jsou voleni v obvodech, které jsou územně shodné s 81 provinciemi. Každá provincie má garantovaného alespoň jednoho poslance. Ostatní mandáty jsou mezi jednotlivé provincie rozdělovány v závislosti na počtu obyvatel. Provincie, které mají 1 až 18 poslanců vytvářejí jediný obvod, zatímco provincie s 19 až 35 poslanci jsou rozděleny na dva obvody a Istanbul, s více než 35 poslanci, tvoří tři obvody.

Nezávislí kandidáti mohou kandidovat a získávají mandát pokud dosáhnou dostatečného počtu hlasů v obvodě v němž kandidují. Po volbách mohou nezávislí kandidáti vstupovat do politických stran nebo je i vytvářet.

Hlasování je podle zákona povinné a při neúčasti je občan pokutován 5 novými tureckými liry (1 nová turecká lira = 16,5 Kč). Tato pokuta je pouze symbolická a je velice zřídka vymáhána, zejména v případech občanů s nízkými příjmy. Aktivním hlasovacím právem do Velkého národního shromáždění Turecka disponuje občan starší 18 let. Pasivní hlasovací právo bylo v květnu 2007 sníženo z 30 let na 25 let. Tato změna se netýkala voleb v roce 2007.

Velice důležitou roli v tureckém politickém systému hraje armáda, která se staví do role ochránce sekulární republiky. Toto postavení armády je dáno její signifikantní rolí při vytváření tureckého státu. Její zapojení do politiky a její ovlivňování dokládají tři státní převraty² (1960, 1971, 1980), kterých se účastnila.

2. Charakteristika stranického systému a politických stran

Turecký stranický systém byl do roku 1945 zcela ovládán Republikánskou lidovou stranou (*Cumhuriyet Halk Partisi*, CHP). Další politické strany (Demokratická strana a Národní strana rozvoje) vznikly v roce 1945 a první svobodné volby se konaly v roce 1950. Od 50. let se jedná o multistranický politický systém, jehož hlavní štěpná linii jde mezi pro-islámskou částí obyvatel a sekulárním obyvatelstvem.

² Ve roce 1960 svrhla, během státního puče, armáda vládu Demokratické strany (DP) a stranu zakázala. Armáda předala moc zpět do rukou civilistů v roce 1961. Během puče v roce 1971 donutila armáda konzervativního premiéra Suleymana Demirela k rezignaci. Puč v roce 1980 byl poslední velkou intervencí armády do politiky. Armáda se ujala moci po sérii násilí mezi pravicově a levicově orientovanými studenty, zrušila politické strany, rozpustila parlament a vytvořila novou ústavu posilující její moc. Po volbách v roce 1983 se moc vrátila do rukou civilní vlády. V roce 1997 donutila armáda rezignovat islamistického premiéra Necmettina Erbakana. Tentokrát se však armáda zdržela další intervence do politiky.

Stranický systém Turecké republiky lze na jednu stranu charakterizovat velkou rozmanitostí politických stran, ale i silnými prvky kontinuity. Na mnohost politických stran mají zásadní vliv dva hlavní faktory. Prvním je charakter Turecké republiky jako sekulárního státu navazujícího na odkaz zakladatele moderního Turecka Mustafa Kemalí. S tímto prvkem je spojen zákaz politických stran založených na etnickém, separatistickém a náboženském základě. Kvůli tomuto zákazu byl zrušen nemalý počet politických stran, které se posléze objevovaly pod novým názvem nebo se dále štěpily. Druhým faktorem velkého počtu stran je dominance vůdců politických stran, kteří zakládali nové „odštěpené“ strany.

Oproti velkému množství stran však existuje dělení tureckých politických stran na dva tábory, jenž zůstávají stejné od 50. let 20. století. Hlavní rozdělení zůstává mezi příznivci státního zřízení v duchu jeho zakladatele Mustafa Kemalí (Atatürk) a jeho odpůrci a kritiky. První tábor se obvykle zařazuje k levému středu a mezi jeho stoupence patří zaměstnanci ve státní správě, armáda, vzdělanci, státní podniky a lidé obávající se dominance sunitské majority – sekularizovaná elita, Alevité (turečtí neortodoxní Šíité). Tento proud je dnes reprezentován Republikánskou lidovou stranou (CHP) založenou Mustafou Kemalem v roce 1923. Druhý tábor se zařazuje k pravému středu a spojuje ekonomické liberály a sociální konzervativce, kteří jsou věrní Atatürkovým reformám, ale přejí si větší vliv a dále slabší roli státu a armády. Dnes je tento proud hlavně reprezentován vládní Stranou pokroku a spravedlnosti (*Adalet ve Kalkınma Partisi*, AKP). Strany, které jsou více napravo jsou rozděleny na nacionalisty a islamisty. Mezi nejvýznamnější patří nacionální Strana národní akce (*Milliyetçi Hareket Partisi*, MHP)

Zásadním zlomem v systému politických stran byly volby v roce 2002, kdy se dosavadní velké strany, které dominovaly politice v 80. a 90. letech - Strana vlasti (ANAP), Strana správné cesty (DYP), Demokratická levicová strana (DSP), Národní strana akce (MHP), nedostaly do parlamentu a byly nahrazeny zcela novou Stranou pokroku a spravedlnosti (AKP) a Republikánskou lidovou stranou (CHP), která po neúspěchu ve volbách v roce 1999 překročila volební práh a stala se nejsilnější opoziční stranou. Propad vlivu těchto velkých stran pokračuje dále i po volbách 2007 s výjimkou Národní strany akce (MHP), která ve volbách 2007 překročila hranici 10% hlasů a opět vstoupila do parlamentu.

Strana pokroku a spravedlnosti (*Adalet ve Kalkınma Partisi, AKP*)

- **Základní charakteristika:** V současné době nejsilnější parlamentní strana, která po volbách opět sestavila jednobarevnou většinovou vládu v čele se svým zakladatelem a staronovým premiérem Recepem Tayyipem Erdoganem. Byla založena v roce 2001 po zákazu Strany ctnosti (*Fazilet Partisi, FP*) jejími pokrokovými členy. Jedná se o nejsilnějšího zástupce pro – islámského obyvatelstva, který se těší velké podpoře – ve volbách 2007 AKP obdržela téměř 47% hlasů – a to převážně díky své úspěšné ekonomické politice. Kvůli své islámské orientaci je kritizována ze strany sekulárních obyvatel, kteří se obávají přílišného vlivu islámu na turecký politický život. Z těchto důvodů AKP nemá dobré vztahy s tureckou armádou chránící sekulární a laickou podobu tureckého politického systému.
- **Hlavní principy:** proislámská, nábožensky umírněná, konzervativní sociální agenda, podpora tržního hospodářství a liberální přístup k ekonomice, středoprávní politická orientace, proevropsky orientovaná
- **Zahraniční politika:** podpora vstupu Turecka do EU, podporuje vztahy s USA, v otázce Kypru podporuje vznik jednotného státu, staví se proti zásahu armády proti Kurdům v severním Iráku

Republikánská lidová strana (Cumhuriyet Halk Partisi, CHP)

- **Základní charakteristika:** Strana založená v roce 1923, zakladatelem moderního Turecka Mustafou Kemalem je nejstarší tureckou politickou stranou. Od založení Turecka byla nepřetržitě vládní stranou až do roku 1950. V letech 1961 až 1996 byla přerušovaně součástí vládních koalic. V 80. a v první polovině 90. let (až do voleb 1995) strana vystupovala pod jinými názvy a docházelo také k jejímu štěpení. Ve volbách v roce 1999 poprvé v historii nepřekročila práh 10% a nebyla zastoupena v parlamentu. Do Velkého národního shromáždění Turecka se však vrátila již v dalších volbách v roce 2002 a to jako nejsilnější opoziční strana. Tou zůstává i po volbách v roce 2007. Pro volby v roce 2007 vytvořila koalici s Demokratickou levicovou stranou (DSP).

- **Hlavní principy:** středo-levá politická orientace; šest šípů³ (základní principy Kemalistické ideologie): republikanismus, nacionalismus, etatismus, populismus, sekularismus a revolucionismus; v posledních dekádách se označuje za stranu sociálně demokratického formátu v evropském smyslu, zastávající intervencí do ekonomiky, nacionalismus v zahraničních otázkách
- **Zahraniční politika:** podporuje vstup Turecka do Evropské Unie, skeptický přístup k EU, podpora vztahu s USA, v otázce Kypru podporuje jeho sjednocení

Národní strana akce (*Milliyetçi Hareket Partisi, MHP*)

- **Základní charakteristika:** Strana byla založena v roce 1969 a reprezentuje tradiční etnický turecký nacionalismus. Své příznivce má v centrální Anatólíi, v oblasti napětí mezi Turky, Kurdy, Sunity a Alevity (turečtí neortodoxní Šíité). Kvůli své minulosti je pokládána za ultrapravicovou stranu, například kvůli propojení s militantní skupinou Šedých vlků, která se podílela na pouličním násilí v 70. letech. Po převratu v roce 1980 byla strana zakázána a pod svým původním jménem kandidovala až ve volbách v roce 1995. Po smrti svého zakladatele Alparslana Türkeşe v roce 1997 umírnila svůj profil a svoji protievropskou rétoriku. Ve volbách v roce 1999 dosáhla svého nejlepšího výsledku (18% hlasů, 129 mandátů). Avšak účast v nepopulární vládě snížila její podporu a v roce 2002 nepřekročila práh pro vstup do parlamentu. Ve volbách v roce 2007 vstoupila do parlamentu jako druhá nejsilnější opoziční strana. Teoreticky je zastáncem vstupu do EU, ale odmítá uznání kulturních práv Kurdů a jakékoliv ústupky ve věci Kypru.
- **Hlavní principy:** konzervativní, ultrapravicová, ultranacionální
- **Zahraniční politika:** podporuje vztahy s USA, skeptický postoj k EU, odmítá ústupky Kypru

Demokratická levicová strana (*Demokratik Sol Partî, DSP*)

- **Základní charakteristika:** Demokratická levicová strana následuje sekulární a republikánské principy artikulované Mustafou Kemalem. Byla založena v roce

³ Je nutné poznamenat, že obsah těchto pojmů se od 20. let 20. století změnil

1984 manželkou bývalého premiéra Buleta Ecevita (kterému nebylo umožněno účastnit se politiky po puči v roce 1980 až do roku 1987), Rahsanou Ecevitovou z převážně bývalých členů CHP. V roce 1987 se stal Bulet Ecevit předsedou a jeho manželka jeho zástupcem. DSP byla jednou z nejvýznamnějších politických stran v 90. letech a po volbách v roce 1999 se stala se 136 poslanci nejsilnější vládní stranou v parlamentu. Následující volby (2002) však její podpora klesla na 1,22% a do parlamentu se nedostala. Ve volbách v roce 2007 kandidovala na kandidátce Republikánské lidové strany, kde získala 13 mandátů. Oproti 90. letům se však dnes už jedná o stranu s marginálním vlivem.

- **Hlavní principy:** republikánství, sekularismus, sociální demokracie, středo – levicová
- **Zahraniční politika:** souhlasí s přítomností Turecka v NATO a podporuje vstup do EU

Demokratická společenská strana (*Demokratik Toplum Partisi*, DTP)

- **Základní charakteristika:** DTP je levicová strana zastupující kurdskou menšinu (kvůli zákazu stran působících na etnickém základě to není její oficiální politika) a je považována za nástupce Demokratické lidové strany (DEHAP). Strana byla založena v roce 2005 sloučením Demokratické lidové strany (DEHAP) a Demokratického společenského hnutí (DTH). Předchůdci Demokratické lidové strany (DEHAP) byly Lidová strana práce (HEP), Demokratická strana (DEP) a Strana lidové demokracie (HADEP), které byly legálními prostředky pro prosazování zájmů radikálních kurdských nacionalistů. Časté změny názvů stran jsou důsledkem zákazů těchto stran. DEHAP se prosazovala za kulturní práva Kurdů a teoreticky prosazovala mírové řešení kurského problému, zatímco udržovala spojení s radikálními kurkými nacionalisty v zahraničí. Současná DTP není schopna splnit podmínky pro vstup do parlamentu. Z tohoto důvodu kandidovali její kandidáti jako nezávislí a tím obešli 10% uzavírací klauzuli. DTP takto získala 23 poslanců ve volbách v roce 2007.
- **Hlavní principy:** levicová strana, sociálně demokratická, zastupuje zájmy kurdské menšiny (neoficiálně)

Demokratická strana (*Demokrat Partisi, DP*)

- **Základní charakteristika:** Demokratická strana vznikla v roce 2007 přeměnou ze Strany správné cesty (DYP). Původně měla vzniknout sloučením DYP se Stranou vlasti (ANAP), ta však toto sloučení odmítla krátce před volbami, kterých se později neúčastnila. DYP byla založena v roce 1983 a navazovala na Stranu spravedlnosti (AP), zakázanou v roce 1980 po vojenském puči. DYP byla jednou z nejvýznamnějších stran v 90. letech. V roce 1994 se její předsedkyní a zároveň první premiérkou v historii Turecka stala Tansu Cillerová. Po volbách v roce 1995 utvořila vládu s islamistickou Stranou prosperity (*Refah Partisi, RP*), jejíž předseda Erbakan se stal prvním islámským premiérem Turecka. Na nátlak armády však Erbakan rezignoval v roce 1997 a DYP utvořila sekulární koalici se Stranou vlasti (ANAP). Ve volbách v roce 1999 získala 11% hlasů a těsně překročila hranici pro vstup do parlamentu, zatímco v následujících volbách v roce 2002 skončila s 9,5% hlasů těsně pod volebním prahem. Ve volbách v roce 2007 získala 5,41% hlasů.
- **Hlavní principy:** konzervativní, sekulární, pravicová

Strana blaženosti (*Saadet Partisi, SP*)

- **Základní charakteristika:** SP byla založena v roce 2001 konzervativními islamistickými politiky po zákazu Strany prosperity (RP) a její nástupkyně Strany ctnosti (FP). Ve volbách v roce 2002 získala pouze 2,5% hlasů, z důvodu velké podpory AKP ze strany islámského obyvatelstva. V roce 2004 byla jedinou významnější stranou, která nepodporovala vstup Turecka do EU. V posledních volbách (2007) získala přibližně stejný počet hlasů – 2,34%. V případě rozpadu koalice islamistů, pravicových konzervativců a ekonomických liberálů sjednocených současným premiérem Erdoganem a jeho AKP, zůstává SP alternativou pro proislámské voliče. Po volbách 2007 však zůstává marginální stranou s omezeným vlivem.
- **Hlavní principy:** konzervativní, muslimská

Strana vlasti (*Anavatan Partisi*, ANAP)

- **Základní charakteristika:** ANAP byla založena v roce 1983 konzervativními a nacionálními politiky, aby zaujala místo zakázané Strany spravedlnosti (AP). Ve volbách roce 1983 získala absolutní většinu a její předseda a zakladatel Turgut Ozal se stal premiérem. Po volbách v roce 1987 znovuzískala absolutní většinu mandátů. V 80. letech transformovala tureckou ekonomiku a snížila veřejné výdaje. Podílela se také na vytváření dnešního pro – evropského postoje Turecka. V průběhu 90. let byla členem několika koaličních vlád naposledy po volbách v roce 1999. Ve volbách v roce 2002 získala pouhých 5,3% hlasů a ve volbách 2007 nekandidovala. Před volbami 2007 se neúspěšně pokusila sloučit se Stranou správné cesty (DYP) v Demokratickou stranu (DP). V současné době zůstává marginální politickou stranou.
- **Hlavní principy:** konzervatismus, nacionalismus, zastánce protržní ekonomiky, středopravicová orientace, proevropský postoj

3. Předvolební kampaň

Předčasné parlamentní volby byly vyhlášeny po neúspěšném pokusu Strany spravedlnosti a rozvoje (AKP) premiéra Erdogana zvolit svého kandidáta (ministra zahraničí Abdullaha Güla) do úřadu prezidenta. Volba byla bojkotována sekulární opozicí, která poukazovala na proislámské postoje kandidáta AKP. Proti jeho kandidatuře se postavila i armáda, která pohrozila nespécifikovaným zásahem, protože podle ní má být hlava státu symbolem sekulárního myšlení. Nemožnost zvolit prezidenta se stala důvodem pro vyhlášení parlamentních voleb. Kvůli napjaté situaci mezi táborem proislámským a sekulárním⁴ volební účast přesáhla 84%. Na toto vysoké číslo má také vliv povinnost účastnit se voleb.

Téma prezidentské volby (AKP navrhuje přímou volbu prezidenta) a konfliktu mezi sekulární částí společnosti a příznivce pro-islámské politiky nebylo jediné, i když pravděpodobně nejvýznamnější, v předvolební kampani. Dosavadní vládní strana AKP zúročila výborný ekonomický růst, který Turecko prožívá po dobu jejího mandátu. Dalšími tématy byly liknavost ve vyjednávání ze strany EU o vstup Turecka

⁴ V průběhu prezidentské volby probíhaly v Turecku masové manifestace na podporu zachování sekulárního charakteru státu.

do Unie, otázka vpadnutí turecké armády do severního Iráku a zákrok proti Kurdům, což by mělo konsekvence na dění v celém regionu a obvyklé téma je role armády jako ochránce ústavy.

Podle zákona je zakázáno používat pro předvolební kampaň jiný jazyk než turečtinu, což je kritizováno ze strany lidsko-právních organizací, protože takové opatření znesnadňuje oslovování minorit a převážně ztěžuje efektivní kampaň v jihovýchodní části země s kurdskou menšinou.

4. Volební výsledky

Parlamentní volby konané 22. července 2007 (výsledky viz. tabulka č. 1) vyhrála Strana pokroku a spravedlnosti (AKP) premiéra Erdogana, kterou favorizovaly předvolební průzkumy. Ty naznačovaly, že strana získá více hlasů než v posledních volbách v roce 2002 (výsledky tabulka č. 2), kdy obdržela 34,4% hlasů. Počet získaných mandátů (341 poslanců) pro vítěznou stranu je však menší než při minulých volbách (363 poslanců). Důvodem je překročení 10% prahu Stranou národní akce (MHP) (14,3%; 71 poslanců), která tak ubrala křesla jak AKP tak i nejsilnější opoziční Republikánské lidové straně (CHP)⁵, která získala 20,9% hlasů což je o 1,5% více oproti minulým volbám. Těchto 20,9% hlasů však dokázala Republikánská lidová strana přeměnit na 112 mandátů, což je oproti zisku 178 mandátů (19,4%) z voleb v roce 2002 ztráta. Do parlamentu zasednou i členové Demokratické společenské strany (DTP), která reprezentuje kurdskou menšinu. Její kandidáti kandidovali jako nezávislí kandidáti a získali 23 mandátů. Další 3 mandáty získali další nezávislí kandidáti. Volební účast dosáhla 84,4%. Tabulka č. 3 ukazuje složení parlamentu podle stranické příslušnosti. Nezávislí kandidáti jsou většinou členy politických stran, které se rozhodly obejít 10% práh a strana DSP kandidovala na společné listině s CHP.

⁵ V parlamentních volbách v roce 2002 překročily 10% práh pouze dvě strany: AKP a CHP, což se stalo poprvé od pluralizace politického systému v 50. letech 20. století.

5. Volba prezidenta a sestavení vlády

Volba tureckého prezidenta⁶ proběhla ve třech kolech. Během prvních dvou kol (20. a 24. srpna) ke zvolení nedošlo, neboť kandidát nezískal potřebnou dvoutřetinovou většinu hlasů. Ve třetím kole (28. srpna) turecký parlament zvolil dosavadního ministra zahraničních věcí a kandidáta vládní strany AKP Abdullaha Gūla, který se tak stal v pořadí jedenáctým tureckým prezidentem. Ve své inaugurační řeči se přihlásil k principům demokracie, právního státu, sekularismu a sociální spravedlnosti. Zavázal se k nestrannému přístupu ke všem složkám turecké společnosti, přičemž zvláštní důležitost vyhradil posilování důvěry občanů v demokratické instituce.

29. srpna schválil prezident personální složení nové vlády, opět v čele s Recepem Tayyipem Erdoganem. Následně představil premiér Erdogan v parlamentu program nové vlády. Mezi jejími prioritami i nadále zůstávají posílení turecké ekonomiky a přibližování se k Evropské unii. Za tímto účelem vláda chystá další demokratizační reformy, včetně reformy ústavní. 5. září obdržela vláda důvěru parlamentu (337 hlasů pro, 197 proti). Ministrem zahraničí se v nové vládě stal Ali Babacan, dosavadní ministr hospodářství, který i nadále bude vykonávat funkci hlavního vyjednavče o členství v Evropské unii.

6. Kurdská otázka

Kurdové jsou významnou etnickou menšinou (iránského původu) na středním východě, která však nikdy neměla vlastní stát. Nejblíže k němu Kurdové měli po první světové válce, kdy mírová smlouva, uzavřená v roce 1920 v Sèvres mezi vítěznými státy a Osmanskou říší, předpokládala vznik samostatného Kurdistanu. Následující turecká válka o nezávislost, vedená Mustafou Kemalem (Atatürkem), pak vyústila v novou mírovou smlouvu (1923 v Lausanne), která upravila hranice nástupnické Turecké republiky do dnešní podoby. Ve smlouvě z Lausanne již o Kurdistanu nebylo ani zmínky. Dnes žije kurdské etnikum převážně na východě

⁶Článek 102 turecké ústavy uvádí, že v prvních dvou kolech je ke zvolení prezidenta potřeba dvoutřetinové většiny poslanců (tj. 367) tureckého parlamentu, který prezidenta volí. Není-li prezident zvolen ve dvou pokusech, přichází pokus třetí, kde již stačí absolutní většina (276). Při mimořádném čtvrtém pokusu spolu soupeří kandidáti s největší podporou ze třetího kola a ke zvolení již stačí jakákoli většina.

Turecka (zhruba 17% ze 72 milionů obyvatel Turecka) a dále na severu Iráku, severu Sýrie a severozápadě Íránu.

Ozbrojené střety mezi tureckou armádou a separatistickou Stranou kurdských pracujících (PKK) jsou již od roku 1984 pravidelným úkazem bezpečnostní situace ve východních oblastech Turecka. Nejvyhrocenější bývá situace vždy na jaře a na podzim, kdy povstalci sestupují z hor a útočí na vojáky turecké armády a představitele civilní správy. Podle turecké vlády stály tyto akce od roku 1984 životy 37.000 lidí. „Human Rights Watch“ naopak upozorňuje na skutečnost, že během odvetných akcí turecké armády bylo ve stejném období „vymazáno z mapy“ na 3.000 kurdských vesnic (a v souvislosti s tím vysídleno na 378.000 jejich obyvatel). PKK je jak Tureckem, tak ale i Evropskou unií a Spojenými státy považována za teroristickou organizaci.

Ozbrojené střety mezi oběma stranami se opětovně vyhrotily v průběhu září a října tohoto roku, přičemž několik tisícovek povstalců pro svoje útoky využívá i základny v severním Iráku. V průběhu října nejdříve premiér Erdogan a posléze i parlament (pro 507 poslanců z 526) povolili armádě možnost přeshraničního zásahu proti kurdským jednotkám na území severního Iráku. Před takovým vojenským zásahem je však Turecko opakovaně varováno ze strany EU, NATO i USA. V současné době⁷ má Turecko na jihovýchodě země rozmístěny masivní vojenské síly (na 100.000 vojáků) připravené k invazi, zároveň se však ještě snaží o řešení situace diplomatickou cestou (spolupráce s iráckou vládou, hledání řešení společně s USA).

⁷ Aktuální k 31.10. 2007.

Tabulka č. 1:**Výsledky parlamentních voleb v roce 2007**

strana	hlasy %	počet mandátů	+/-
Strana pokroku a spravedlnosti (<i>Adalet ve Kalkınma Partisi</i> , AKP)	46,66	341	- 22
Republikánská lidová strana (<i>Cumhuriyet Halk Partisi</i> , CHP)	20,85	112⁸	- 66
Strana národní akce (<i>Milliyetçi Hareket Partisi</i> , MHP)	14,29	71	+ 71
Demokratická strana (<i>Demokrat Partisi</i> , DP)	5,41	0	0
nezávislí kandidáti (<i>Bağımsız</i>)	5,20	26⁹	+ 17
Strana mládí (<i>Genç Parti</i> , GP)	3,03	0	0
Strana blaženosti (<i>Saadet Partisi</i> , SP)	2,34	0	0
ostatní	2,21	0	0

zdroj: <http://secim2007.ntvmsnbc.com/>**Tabulka č. 2:****Výsledky parlamentních voleb v roce 2002**

strana	hlasy %	počet mandátů
Strana pokroku a spravedlnosti (<i>Adalet ve Kalkınma Partisi</i> , AKP)	34,28	363
Republikánská lidová strana (<i>Cumhuriyet Halk Partisi</i> , CHP)	19,4	178
Strana správné cesty (<i>Doğru Yol Partisi</i> , DYP)	9,55	0
Strana národní akce (<i>Milliyetçi Hareket Partisi</i> , MHP)	8,34	0
Strana mládí (<i>Genç Parti</i> , GP)	7,25	0
Demokratická lidová strana (<i>Demokratik Halk Partisi</i> , DHP)	6,23	0

⁸ 13 členů Demokratické levicové strany (*Demokratik Sol Partisi*, DSP) bylo zvoleno na kandidátních listinách CHP.

⁹ Rozdělení nezávislých kandidátů je následující: 24 poslanců jsou členy nebo příznivci Demokratické společenské strany (DTP), včetně leadera Stran svobody a solidarity (ODP) Ufuka Urasa ; 1 mandát získal člen Stran vlasti (ANAP); 1 mandát získal bývalý člen Strany správné cesty (DYP) a 1 mandát získal předseda Velké unionistické strany (BBP). Jde o nejvyšší počet nezávislých kandidátů zastoupených v parlamentu o voleb roce 1946. Zástupci kurdské menšiny, DTP, získali mandáty po více než deseti letech.

Strana vlasti (<i>Anavatan Partisi</i> , ANAP)	5,13	0
Strana blaženosti (<i>Saadet Partisi</i> , SP)	2,48	0
nezávislí kandidáti	0,99	9
ostatní	6,36	0
volební účast		79,00%

zdroj: <http://www.ntvmsnbc.com/modules/secim2002/genel.asp>

Tabulka č. 3:

Složení Velkého národního shromáždění Turecka podle členů politických stran

strany	počet mandátů
Strana pokroku a spravedlnosti (<i>Adalet ve Kalkınma Partisi</i> , AKP)	341
Republikánská lidová strana (<i>Cumhuriyet Halk Partisi</i> , CHP)	98
Strana národní akce (<i>Milliyetçi Hareket Partisi</i> , MHP)	71
Demokratická společenská strana (<i>Demokratik Toplum Partisi</i> , DTP)	23
Demokratická levicová strana (<i>Demokratik Sol Parti</i> , DSP)	13
Velká unionistická strana (<i>Büyük Birlik Partisi</i> , BBP)	1
Strana svobody a solidarity (<i>Özgürlük ve Dayanışma Partisi</i> , ÖDP)	1
nezávislí kandidáti (Bağımsız)	2
bývalý premiér Mesut Yılmaz, Strana vlasti (<i>Anavatan Partisi</i> , ANAP) ¹⁰	
Kamer Genç, bývalý člen Strany správné cesty (<i>Doğru Yol Partisi</i> , DYP)	
celkem	550

zdroj: <http://www.ipu.org/parline-e/reports/2323.htm>

http://en.wikipedia.org/wiki/Turkish_general_election%2C_2007

¹⁰ Mesut Yılmaz kandidoval jako nezávislí, protože strana ANAP oznámila, že voleb nebude účastnit.

Prameny:

<http://www.byegm.gov.tr/>

<http://www.euroskop.cz/>

<http://news.bbc.co.uk/>

<http://economist.com/>

<http://www.osce.org/>

<http://cpssu.org/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Turkish_general_election%2C_2007

http://en.wikipedia.org/wiki/Politics_of_Turkey

<http://www.turkishdailynews.com.tr/>

<http://www.europeum.org/>

ČTK